

Il lusso d'eleger quei ch'il cor giavischa

La Sonda liunga porscha era uonn dudisch uras cultura a Cuera

■ (an/sr) **Gia per l'otgavla ga ha la Sonda liunga liug a Cuera. Sonda proxima, ils 15 da november eis ei puspei aschi lunsch ed ils amateurs dalla cultura han il luxus d'eleger ord varga 200 programs cuorts che vegnan presentai en 16 lohens.** Endisch casas da cultura da Cuera, la Banca cantunala sco parteneria e treis instituziuns da hosp arvan communablaimein las portas e porschan varga 200 programs cuorts en 16 lohens. Sco usitau stat la Sonda liunga era quella ga sut il motto «dudisch uras cultura a Cuera». Niev ei perencunter la cumparsa optica e visetas guidadas el spazi public. Sco ils organisaturs scrivon en ina communicaziun als mieds da massa ei la Sonda liunga ina historia da success. Dapi la premiera igl onn 2007 ei l'occurrenza carschida ad in crescher. Igl onn vargau han ils organisaturs danovamein saviu registrar in niev record da visitaders. Igl augment d'interess riguarda l'union Sonda liunga cun extender il program.

Per pign e grond

Sonda vegnan affons e carschi probablaimein gnanc ad haver aschi sempel d'eleger nua ch'els vulan far ina viseta e tgei program ch'els vulan guder. En 16 lohens presentan instituziuns culturalas grondas e pintgas ina mischeida secumprovada da concerts, prelecziuns, visetas guidadas e programs per affons. Quei succeda el turnus da mes'ura a partir dallas 12.00 da mezdi entochen mesanotg. La contribuziun per carschi cuosta aunc adina 25 francs. Affons e persunas giuvnas da sis tochen 25 onns pagan tschun francs. Ils bigliets pon gia vegnir cumprai ordavon tier Cuera Turissem.

Program variont

Il Museum dalla natira dil Grischun, il

La Lia Rumantscha ei hosp dalla Sonda liunga ed en Chasa Rumantscha procura denter auter la gruppa da teater Bagat per cuort'uriala.

MAD

Forum Würth Cuera, il Museum retic ni il Teater Cuera sco grondas casas gidan

gia dapi l'entschatta a purtar l'occurrenza ed ein secapescha era uonn dalla par-

tida. La Sonda liunga porscha varga 200 programs cuorts ch'ei d'anflar sin la pagina d'internet www.langersamstag.ch. Denter auter pon ils visitaders ir cun *Gion Mathias Cavelty* a catscha da miezmur e miezutschi e per carschi dat ei aventuras da malegiar nunusitadas. Ils hosps giuvens pon tedlar praulas da *Christian Andersen* ni la praula romontscha dil Tredeschin ed ir sin viadi cul tren cun *Flurin Caviezel*. Era l'exposiziun prehistorica, la Klübühni, il Kunstrum Sandra Romer, la Postremise ni il Museum da viticultura ein enconuschents als participonts dalla Sonda liunga che fan forza part d'ina excursiun el temps da crap tempriv, d'in viadi musical instructiv tras la Scandinavia, gaudan semplamein il ruus ni la romantica da navigaturs cul capitani Rummelsnuff e canzuns popularas. La Galeria Luciano Fasciati che integrescha uonn era la Galeria dil marcau sededichescha als vischins dil Tirolo dil sid e la Werkstatt practichescha alchemia artistica. Egl auditori dalla Banca cantunala pon ils hosps denter auter vester la cumedia «I Doganieri» da *Fabrizio Pestilli* e *Federico Dimitri*. Pervia dallas lavurs da sanaziun fa il Museum d'art dil Grischun buca part uonn dalla Sonda liunga ed era il Museum da maschinas da cuser fa ina pausa. Sco hosps sa l'union Sonda liunga beneventer la Lia Rumantscha e differents instituts da formaziun. Novas ein las visetas guidadas el spazi public. Per l'emprema ga ei Cuera Turissem dalla partida cun ina tura guidada per affons e famiglias e da stgir gidan ils guids da scuvierer igl art el marcau da Cuera a moda sorprendenta. Pil beinstar culinaric procuran differents partenaris.

Ulteriuras informaziuns e program: www.langersamstag.ch.

FORUM DA VOTAZIUNS

Encurir il «cavegl ella suppa»

Tenor il messadi tier la refuorma territoriala ha ina gronda part dallas vischnauncas grischunas, las partidas pbd, pps e pcd e la pluralitad dallas organizaziuns regionalas pretendiu libertad d'organiziun per las regiuns futuras dil cantun. Malgrad quei fatg han la regenza e la pluralitad dil cussegl grond risguardau neginas propostas dalla consultaziun e decidu ina lescha stricta e birocratica che snega allas vischnauncas la legitimaziun politica da formar las regiuns. Sensori politic fin san ins buca numnar quei. E sche cussegliera guvernativa Janom Steiner numna ussa – sco fatg en l'informaziun allas medias ils 7 da november – ch'ils adversaris enquerien il «cavegl ella suppa» fa quei surstar ed ei buca dil tut capeivel.

L'obligaziun da far ina cunvegna da prestaziun per mintga incumbensa che la regiun surpren per las vischnauncas meina tier ina gronda birocracia. Ils adherents dalla refuorma territoriala vulan buca vester ei e discuoaran ch'ei vegni surfatg. Els ignoreschan las differenzas ch'ei avon maun ellas singulas regiuns. La Regiun Bernina cun duas vischnauncas sto buca far biaras cunvegns da prestaziuns. Ella Regiun Viamala cun 29 vischnauncas ed ella Regiun Surselva cun aunc 19 vischnauncas dat ei gleiti dapli che 100 cunvegns da prestaziuns. Quellas ston lu vegnir approbadas dalla populaziun resp. dil parlament da mintga vischnaunca. Quei duei esser sempel ed effizient? La refuorma dil territori cuntenta buca. Vischnauncas e regiuns han meritau ina megliera proposta. Lein dar alla regenza la pussevadad da surluvrar ella cun dir NA alla lescha davart la refuorma dil territori.

Silvia Casutt-Derungs, deputada, Falera

Daco in Gie tier la refuorma dil territori?

En duas brevs da lecturs espriman Hans-Giacun Spescha e Claudio Simonet lur resalvas concernent las consequenzas dalla refuorma dil territori sin las prestaziuns dalla Regiun Surselva. Tenor miu meini ei ina regiun che funcziuna bein buca dependenta dall'organiziun ni dils mandats da prestaziun fermamein critici, mobein sulettamein dalla solidaritad denter las vischnauncas. Igl ei in fatg che la Regiun Surselva ei bein organisada. Igl ei il resultat dallas experientschas ch'ins sa prestar certas incumbensas a moda pli effizienta da cuminonza. Ed igl ei strusch da supponer che singulas vischnauncas han l'intenziun da surprender per exempel las scolas secundaras scalem II, la scola da musica ni l'economisaziun dil rumien. Las bunas experientschas dils davos decennis duessen formar la basa per la collaboraziun futura denter las vischnauncas. Sche quei succeda sin fundament d'ina decisiun dil parlament ni sin fudament d'in mandat da prestaziun ei secundar. El center stat la solidaritad dallas vischnauncas per mantener communablaimein ina ferma regiun che funcziuna. Per quei vegn jeu a votar ils 30 da november claramein GIE per la refuorma dil territori.

Aurelio Casanova, president communal Ilanz/Glion

La Sonda lunga en Chasa Rumantscha

■ (cp) **Culs 15-11-2014 èsi puspè uschè lunsch: 16 instituziuns da cultura e furmaziun avran lur portas e porschan – tut tenor il motto da la Sonda lunga – «12 uras cultura a Cuira». Ina da questas instituziuns è la Chasa Rumantscha, la sedia da la Lia Rumantscha e da la Chasa Editura Rumantscha.** Il program cumenza da mezdi en il plaun sutterran da la pitschna villa da jugendstil a la Via da la Plessur 47 cun in toc da teater per famiglias ed uffants. Bagat inscenescha extracts da ses novissim toc «Scleridas» che ha festivà sia premiera la fin d'october en il Teater da Cuira. «Scleridas» èn istorgias stgiras e clerias per aspectaturas ed aspectaturs a partir da quatter onns, istorgias dal pievel da la notg, d'interruptziuns dal current, da chandails che discurrin e da construirers da tunnels emblidads.

A las 12.30 maina l'istoricher d'art *Leza Dosch* enturn e tras la «Villa zur Hei-

mat» erigida il 1860, sco quai che la Chasa Rumantscha ch'è oz en possess d'ina fundaziun sa numnava ina giada. Sin quest vegn il public a savair blers interessants fats davart l'edifizi e visita gist omaduas tribunas, nua che vegn represchentà il program da la Sonda lunga en Chasa Rumantscha. Entant ch'els uffants stattan pli tard sez sin tribuna en il rom dal lavuratori da teater che ha lieu en il plaun sutterran, prelegia *Arno Camenisch* en l'aula en l'emprima auzada or da sia emprima obra bilingua «Sez Ner». El vegn accompagnà da la chantadura *Astrid Alexandre* che cumpara cun sia vusch adina danovamein sco in fil cotschen durant las 12 uras cultura en Chasa Rumantscha.

A las 14.00 ed a las 15.00 preschenta *Annina Sedláček* en ina prelecziun scenica l'enconuschenta paraula Tredeschin. Questa paraula che raquinta dal tredeschavel uffant d'ina famiglia engiadinaisa ha la Chasa Editura Rumantscha gist

edi en vallader e rumantsch grischun. Il text è vegni adattà da *Bettina Vital*. Pia Valär enritgescha ed interpretescha questa istorgia cun sias illustraziuns signifiantas e plain umor.

A las 17.00 stat *Astrid Alexandre* lura ensem cun *Thomas Cathomen* (chant), *Lucas Schwarz* (bass) e *Rolf Caflisch* (percussion) sin la tribuna en il plaun sutterran. Els preschentan tranter auter chanzuns ch'els dus chantaturs han cumponi, però anc mai represchentà publicamein. Suententer quest concert vegnan las localitads transformadas en locals da sesida secrets, nua che represchentants da las trais regiuns culturalas e linguisticas dal Grischun fundeschan in nov chantun. *Sara Francesca Hermann*, la represchenta da la Rumantschia, *Piera Gianotti*, la represchenta dal Grischun Talian e *Christian Sprecher*, il represchenta dals Guaisers, appelleschan a quest act, sperond che sa schlian uschia tut ils problems da

las trais minoritads linguisticas ina giada per adina. La reschia maina *Georg Scherregg* – ed era qua procura la vusch d'Astrid Alexandre per anc dapli emozions e speranza per ina convivenza unida. Il toc en dus acts «Convivenza – I & II» vegn inscena duas giadas, l'emprima part a las 18.00 ed a las 20.00, la segunda part a las 19.00 ed a las 21.00.

Suententer il teater datti anc ina giada musica. Cun in concert dad in'ura d'Astrid Alexandre e Thomas Cathomen va a fin la Sonda lunga en Chasa Rumantscha.

Sonda, ils 15-11-2014, a partir da las 12.00 Lia Rumantscha e Chasa Editura Rumantscha Chasa Rumantscha Via da la Plessur 47, 7000 Cuira

Informaziuns detagliadas davart il program chattais Vus sin la pagina d'internet da la Sonda lunga www.langersamstag.ch

Ursina e sia band vegnan a concertar ella Klübühni.

Astrid Alexandre chanta en Chasa Rumantscha a Cuira.

FOTOS MAD

AGID SVIZZER PER LA MUNTOGNA
TEL. 01/712 60 60 FAX 01/712 60 50
www.berghilfe.ch info@berghilfe.ch

AIDE SUISSE AUX MONTAGNARDS
SCHWEIZER BERGHILFE

AIUTO SVIZZERO AI MONTANARI